

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 30 oktober 2023

AcadeMedias inspel till kommande forsknings- och innovationsproposition

Sammanfattande synpunkter

Sammanfattningsvis föreslår AcadeMedia att:

- Regeringen fördubblar avsättningen till praktisknära forskning via Skolforskningsinstitutet (eller motsvarande).
- Skolforskningsinstitutet (eller motsvarande) får i uppdrag att ta fram förslag på hur gruppen av sökande kan breddas till att omfatta skolans huvudmän och stärka internationaliseringen.
- Regeringen prioriterar särskilda forskarskolor riktade till yrkesaktiva lärare så att de kan kombinera forskarutbildning med fortsatt verksamhet i skolan.
- Regeringen verkar för ökad samverkan mellan lärare och forskare på lärarutbildningarna för att stärka specialiseringen och därmed kunna höja kvaliteten på både forskning och utbildning.
- En central myndighet får i uppdrag att analysera styrkeområden inom forskning rörande lärarutbildningen och att lärosätena uppmuntras göra prioriteringar utifrån denna.
- Regeringen främjar forskar- och lärarutbyten för lärarutbildningarna.
- Regeringen underlättar aktivt deltagande i Erasmus+ för lärare och att UHR även fortsatt driver på för ökad internationalisering i hela utbildningskedjan, genom både främjande och utvecklande insatser.
- Regeringen avsätter särskilda medel för forskning som premierar samverkan mellan forskare på lärarutbildningar med forskare inom ledarskap inom andra discipliner.
- Lärosätena uppmuntras till att ta in aktiva lärare och skolledare som föreläsare i lärarutbildningarna och som deltagare och studieobjekt i forskningen.
- Regeringen ger berörd myndighet i uppdrag att utreda införandet av ett centrum för skolinnovation eller lärandeinnovation och därefter avsätter medel för ett sådant centrum.

Forskning i nära anslutning till lärmiljön

Den praktisknära forskning som i dag finansieras via bland annat Skolforskningsinstitutet är viktig för utveckling av undervisningen i svensk skola. Särskilt gäller detta prioriteringen av projekt som aktivt involverar deltagare från berörda/studerade skolor. Men insatsernas omfattning är i grunden alltför begränsade.

Involveringen av de aktiva lärarna skulle dessutom kunna öka med en breddad bas för vilka som kan söka medel till att också omfatta skolans huvudmän, med bibehållna krav på forskar-kompetens, meriter, etcetera. Kompletterande krav på samverkan med lärosäte i Sverige eller utomlands i syfte att säkerställa akademisk förankring skulle därtill kunna bidra till internationa-lisering, och därmed till intressanta jämförande studier i den praktisknära forskningen.

Redan i dag deltar AcadeMedia i denna typ av praktisknära forskningsinsatser i samarbete med Ifous. Bland annat med fokus på att stärka lärarnas egna insatser i klassrummet för att förbättra undervisningen i matematik på gymnasiet.¹ Ifous samverkar även med nio huvudmän, däribland Pyslingen Förskolor från AcadeMedia, i ett forskningsprojekt som syftar till att identifiera effektiva sätt att arbeta med hållbar utveckling och undersöka vilka effekter detta kan medföra i förskolans kontext.²

Fler liknande satsningar på forskning om och med lärare och pedagogisk personal är centralt för att säkerställa en långsiktig och säker utveckling av svenska skola på vetenskaplig grund. För ju fler lärare som deltar i forskningen, desto fler exponeras mot nya kunskaper och får ännu lättare att ta till sig nya vetenskapliga rön.

AcadeMedia föreslår därför att:

- Regeringen fördubblar avsättningen till praktisknära forskning via Skolforskningsinstitutet (eller motsvarande).
- Skolforskningsinstitutet (eller motsvarande) får i uppdrag att ta fram förslag på hur gruppen av sökande kan breddas till att omfatta skolans huvudmän och stärka internationaliseringen.

Behov av möjligheter för lärare att bedriva forskning

Att löpande föra in aktuella forskningsresultat i utvecklingen av svensk skola är avgörande för att långsiktigt säkerställa skolans utveckling. Regeringens presenterade ambitioner om fler karriär-tjänster och lektorat kräver att fler aktiva lärare får möjlighet att delta i forskarutbildning och att bedriva forskning parallellt med arbetet i skolan.

¹ [HTTPS://ACADEMEDIA.SE/NYHETER/MATEMATIKATSNING-PA-TEORETISKA-GYMNASIESKOLOR/](https://academedia.se/nyheter/matematikatsning-pa-teoretiska-gymnasieskolor/)

² [HTTPS://IFOUS.SE/HALLBAR-FORSKOLA/](https://ifous.se/hallbar-forskola/)

Redan i dag uppmuntrar AcadeMedia, liksom flera andra huvudmän, lärare att delta i forskarutbildning på arbetstid. Vi har i dag bland annat fem lärare som bedriver forskning inom ramen för Göteborgs universitets nationella forskarskola CUL inom bland annat skolförbättring och lärares lärande, betyg och förväntningar samt om skolkultur och att stödja elever från familjer med låg studievana. Denna koppling till akademien är viktigt för både kvalitetssäkring och utveckling av verksamheten och vi ser ett behov av att fler lärare får forska. Det kräver dock att de kommer in i bredare sammanhang, gärna med ett nationellt perspektiv där de kan kombinera deltagande i forskarutbildningen med undervisning på den egna skolan. Inte sällan i form av olika typer av aktionsforskning, liksom de som beskrivits ovan.

Satsningar på nationella forskarskolor för aktiva lärare underlättar för enskilda lärare att få ett sammanhang med forskarstuderande från hela landet och kan innebära att vi på lång sikt får fler disputerade i såväl lärarutbildningarna som i skolorna. Liksom många läkare borde fler lärare kunna befinna sig i praktiken, undervisa på lärosätena och samtidigt forska. Vi ser därför att fler borde få möjlighet att delta i forskarskolor liksom CUL vid Göteborgs universitet.

AcadeMedia föreslår därför att:

- Regeringen prioriterar särskilda forskarskolor riktade till yrkesaktiva lärare så att de kan kombinera forskarutbildning med fortsatt verksamhet i skolan.

Stärkt kompetensförsörjning till och mer av samarbeten mellan forskare inom lärarutbildningar

Lärarutbildningarna är tillsammans med ingenjörsutbildningarna de två överlägset största utbildningsområdena bland yrkesprogram i Sverige. Kompetensförsörjningen av lärare och forskare till lärarprogrammen är avgörande för att bibehålla och höja kvaliteten på utbildningarna. Samtidigt är anslagen till exempelvis forskning inom lärarområdet betydligt lägre än till andra områden med motsvarande utbildningsutbud.

Lärarutbildning bedrivs i dag på nära 30 lärosäten och stora delar av utbildningarna är likartade. Det borde utgöra grund för goda samarbeten mellan lärosäten för att bättre nyttja gemensamma resurser, erbjuda de bästa föreläsarna till fler studenter och frigöra tid för direkt student-kontakt. Detta är särskilt viktigt eftersom lärarutbildningar, särskilt för de lägre åldrarna, tenderar att rekrytera studenter framför allt från den egna regionen och närområdet. Ska Sverige kunna erbjuda den bästa utbildningen till studenter och säkra kompetensförsörjningen av lärare i hela landet krävs bättre samarbete och mer möjligheter till distansutbildning.

Därutöver gör dagens system med VFU att de som läser på distans kan ha svårt att få sin verksamhetsförlagda utbildning i den kommun där de bor, om inte lärosätena har avtal med huvudmän i berörd kommun. För att underlätta för distansstudenter att få VFU i närheten av bostadsorten för AcadeMedia dialog med lärosäten om nya former av samverkan kring VFU.

Ökad samordning mellan lärosäten i val av profiler kan också stärka forskningen, genom att enskilda lärosäten därmed profilerar sin forskning än mer. Forskningsfinansieringen måste därför inte nödvändigtvis koncentreras till färre lärosäten, det handlar snarare om att stärka specialiseringen.³ Detta är särskilt viktigt med en utbildning som finns vid så många lärosäten. En allt för stark koncentration av forskningen riskerar att försvåra rekrytering av kompetenta lärare med forskarutbildning vid flera av landets lärarutbildningar. Den breda forskningsanknytningen i utbildningen kan då säkras dels genom egna forskningsinsatser, dels genom samverkan med andra lärosäten. Som ett första steg skulle Skolforskningsinstitutet eller Vetenskapsrådet kunna göra en övergripande analys av starka forskningsmiljöer inom lärarutbildningsområdet i Sverige i syfte att underlätta lärosätenas interna prioriteringar.

AcadeMedia föreslår därför att:

- Regeringen verkar för ökad samverkan mellan lärare och forskare på lärarutbildningarna för att stärka specialiseringen och därmed kunna höja kvaliteten på både forskning och utbildning.
- En central myndighet får i uppdrag att analysera styrkeområden inom forskning rörande lärarutbildningen och att lärosätena uppmanas göra prioriteringar utifrån denna.

Ökad internationalisering för stärkt lärande

Hela det svenska högskolesystemet blir alltmer internationellt och många lärosäten gör stora insatser för att utveckla internationaliseringsarbetet. Men gruppen som läser till lärare deltar i lägre grad i internationella utbyten under studietiden än andra jämförbara grupper. Detta kan delvis, men inte helt, förklaras av att studenterna är något äldre samt av deras sociala bakgrund. Lärarprogram som aktivt integrerar internationalisering i programmen har emellertid större framgång med att få studenter att delta i utbyten.⁴

Lärare och forskare på lärarutbildningarna behöver också goda möjligheter till internationella utbyten. Deltagande i exempelvis Erasmus+ för universitetslärare bör därför också prioriteras av de enskilda lärosätena.

Den ökade internationaliseringen behöver också genomsyra skolan och därför är det viktigt att även yrkesverksamma lärare får möjlighet till utbyten. Inom Erasmus+ deltar AcadeMedia i 15 olika konsortier och genomför årligen cirka 6 000 utbyten för lärare och elever via mobilitetsprogrammet för skolan. Vi ser detta som en integrerad del i utvecklingen av både lärare och verksamhet i syfte att snabbt och på goda grunder kunna ta till oss nya idéer och vidgade perspektiv på framgångsrik undervisning.

³ SOM REDOVISATS I MIKAEL BÖRJESSONS ARTIKEL LÄROSÄTEN OCH FORSKNINGSFINANSIÄRER I STATS VETENSKAPLIG TIDSKRIFT NR 1 2022 STÅR FYRA LÄROSÄTEN FÖR NÄRA HÄLFTEN AV DEN TOTALA FORSKNINGSFINANSIERINGEN I SVERIGE.

⁴ [HTTPS://WWW.UHR.SE/GLOBALASSETS/_UHR.SE/PUBLIKATIONER/2021/UHR-LINNAEUS-PALME-OCH-LARARUTBILDNINGARNA.PDF](https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2021/uhr-linnaeus-palme-och-lararutbildningarna.pdf)

AcadeMedia föreslår därför att:

- Regeringen främjar forskar- och lärarutbyten för lärarutbildningarna.
- Regeringen underlättar aktivt deltagande i Erasmus+ för aktiva lärare och att UHR även fortsatt driver på för ökad internationalisering i hela utbildningskedjan, genom både främjande och utvecklande insatser.

Inslag av ledarskap bör öka i både lärarutbildning och fortbildning av lärare

Lärarens vardag innebär i hög grad utövande av ledarskap i relation till elever, kollegor och föräldrar. Inslaget av ledarskap behöver därför öka i lärarutbildningen och det behöver göras på basis av aktuell forskning. Vi ser därför ett behov av forskningssatsningar som premierar samarbeten mellan forskare på lärarutbildningarna med forskare inom ledarskap inom andra områden.

Redan i dag bedriver AcadeMedia egna fortbildningsinsatser för lärare, insatser som delvis är öppna för andra utanför AcadeMedia. Därutöver samarbetar AcadeMedia med flera lärosäten både som föreläsare på högskoleprogram och som beställare av uppdragsutbildningar. Detta dubbla åtagande kan med fördel användas än mer särskilt i frågor rörande ledarskap i lärarutbildningen där grunderna behöver byggas både i teori och i praktik för blivande lärare. Inspiration kan med fördel hämtas från det arbete som bedrivs inom European Character and Virtue Association (ECVA)⁵ med bas i Universidad Francisco de Vitoria Madrid som främjar lärande, forskning och bildning inom "character education" som en grund för lärande. AcadeMedia startar i samverkan med ECVA två pilotprojekt under 2023 för att på vetenskaplig grund utveckla god utbildning som främjar både akademisk och personlig utveckling.

AcadeMedia föreslår därför att:

- Regeringen avsätter särskilda medel för forskning som premierar samverkan mellan forskare på lärarutbildningar med forskare inom ledarskap inom andra discipliner.
- Lärosätena uppmuntras till att ta in aktiva lärare och skolledare som föreläsare i lärarutbildningarna och som deltagare och studieobjekt i forskningen.

Ett nytt centrum för skolinnovation/utbildningsinnovation

Diskussionen om innovationer i skolan tenderar ofta att handla om användande av ny teknik, nya pedagogiska läromedel eller formgivning av pedagogiska miljöer. Men innovation i skolan kan också handla om nya processer, nya kompetensutvecklingsformer för lärare eller nya organisatoriska lösningar. De befintliga strategiska innovationsprogrammen på Vinnova täcker i

⁵ [HTTPS://WWW.UFV.ES/EUROPEAN-CHARACTER-AND-VIRTUE-ASSOCIATION/](https://www.ufv.es/european-character-and-virtue-association/)

mycket liten grad denna typ av tjänsteinnovationer. Vi ser därför ett stort behov av att Sverige kraftsamlar kring en av våra viktigaste framtidsfrågor: Utförande och organisering av vårt gemensamma lärande.

I arbetet med nya strategiska innovationsprogram, eller liknande insatser, bör regeringen därför ge berörda myndigheter i uppdrag att se över hur man kan skapa ett nytt centrum för det innovativa lärandet. Detta centrum behöver ha ett vidare uppdrag än de tekniska lösningarna och uppmuntra testning, utvärdering och om det är lyckat spridning av innovativa idéer som inte sällan kommer direkt från lärarna. Flera regioner har redan liknande verksamheter som bland annat riktar sig till personalens innovationer. Exempelvis arbetar Innovation Skåne med att både testa och främja utveckling av arbetstagarinnovationer. Därutöver har flera kommuner egna innovationsinitiativ med både regelbundna träffar och priser för att premiera innovationer i den offentliga miljön. Det behövs dock ett samlat initiativ för just innovationer inom lärande-miljöerna som fokuserar på processer och metoder.

AcadeMedia föreslår därför att:

- Regeringen ger berörd myndighet i uppdrag att utreda införandet av ett centrum för skolinnovation eller lärandeinnovation och därefter avsätter medel för ett sådant centrum.

Kort om AcadeMedia

AcadeMedia är norra Europas största utbildningsföretag med verksamheter i Sverige, Norge, Nederländerna, Storbritannien, Tyskland och Polen. Vår storlek skapar trygghet och ger oss förutsättningar att vara en långsiktig och stabil utbildningsaktör som bidrar till det gemensamma samhällsbygget.

Vårt arbete uppfylls bland annat genom nära utbildnings- och forskningssamarbeten med ett stort antal universitet och högskolor samt genom internationella utbyten. Allt i syfte att utveckla våra medarbetare och att driva utvecklingen av framtidens utbildning.

